

20.08.2018

Asia/13

§ 505

Kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteet

HEL 2018-001310 T 10 01 03

Päätös

A

Kaupunginhallitus hyväksyi liitteenä olevat kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteet.

B

Kaupunginhallitus kehotti toimialalautakuntia periaatteiden mukaisesti päättämään hallinnoimiensa tilojen maksullisesta käytöstä perittävistä maksuista.

Lisäksi kaupunginhallitus kehotti kaupunkiympäristön toimialaa ottamaan huomioon asukaskäytön mahdollistaminen soveltuvin osin kaikissa uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeissa sekä muita toimialoja huolehtimaan hallinnoimiensa asukaskäyttöön soveltuvien tilojen lisäämisestä sähköiseen varausjärjestelmään.

Käsittely

Todettiin, että esittelijä muutti kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteita pöydällepanon aikana.

Vastaehdotus:

Daniel Sazonov: Lisätään periaateasiakirjan osaan "Yleiset periaatteet" kappaleeksi 2:

"Toimialan päättäessään omista asukaskäyttöön liittyvistä linjauksistaan, pääsäännön tulee olla, että tilat ovat varsinaisen käyttöajan ulkopuolella kansalaisyhteiskunnan ja kolmannen sektorin toimijoiden käytettävissä."

Kannattaja: Paavo Arhinmäki

Vastaehdotus:

Paavo Arhinmäki: Otsakkeen "Maksuttomuuden ja maksullisuuden periaatteet" toisen kappaleen loppu muutetaan muotoon:

"...ja taiteen perusopetuksen ryhmä- ja yksilöopetus."

20.08.2018

Neljännän kappaleen lopusta poistetaan viimeinen lause "Taiteen perusopetuksen yksilöopetus kuuluu maksullisen toiminnan piiriin."

Kannattaja: Veronika Honkasalo

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti Daniel Sazonovin ja Paavo Arhinmäen vastaehdotusten mukaisesti muutetun ehdotuksen.

Esittelijä

vs. kansliapäällikkö
Tuula Saxholm

Lisätiedot

Titta Reunanen, alueosallisuuden päällikkö, puhelin: 310 23437
titta.reunanen(a)hel.fi
Ville Vastamäki, kehittämissinööri, puhelin: 310 25902
ville.vastamaki(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteet 20.8.2018 § 505
- 2 Loppuraportti Kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteet kasvatuksen ja koulutuksen sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialoilla

Muutoksenhaku

- A Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus
- B Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

A

Kaupunginhallitus hyväksyy liitteenä olevat kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteet.

B

Kaupunginhallitus kehottaa toimialalautakuntia periaatteiden mukaisesti päättämään hallinnoimiensa tilojen maksullisesta käytöstä perittävistä maksuista.

Lisäksi kaupunginhallitus kehottaa kaupunkiympäristön toimialaa ottamaan huomioon asukaskäytön mahdollistaminen soveltuvin osin kaikissa uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeissa sekä muita toimialoja huolehtimaan hallinnoimiensa asukaskäyttöön soveltuvien tilojen lisäämisestä sähköiseen varausjärjestelmään.

Esittelijän perustelut

Kaupunginjohtaja asetti 19.4.2017 § 34 johtajistokäsittelyssä kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteita valmistelevan työryhmän. Työryhmän toimeksiantona oli laatia asukaskäytön periaatteet kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tiloille lukuun ottamatta liikuntatiloja ja varhaiskasvatuksen tiloja. Työryhmän tuli määritellä maksullisen ja maksuttoman käytön peruseriaatteet, kulunvalvonnan periaatteet sekä tietojärjestelmätarpeet. Työryhmän tuli edelleen keskittyä erityisesti maksuttoman käytön periaatteisiin sekä omavalvonnan toteuttamisen mahdollisuuksien selvittämiseen. Tavoitteena oli muodostaa toimialoilla mahdollisimman selkeät ja yhtenäiset linjaukset asukkaiden kaupungin tilojen käytöstä.

Esityksen liitteenä oleva työryhmän loppuraportti valmistui loppuvuodesta 2017 ja se on esitelty kaupungin johtoryhmä II:ssä alkuvuodesta. Johtoryhmäkäsittelyssä päätettiin, että kaupunginkanslia valmistelee työryhmän loppuraportin pohjalta koko kaupunkia koskevat kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteet ja pyytää tätä valmistelua varten loppuraportista ja siinä esitellyistä työryhmän ehdotuksista lausunnot toimialalautakunnilta.

Tilojen asukaskäytön lähtökohdat on linjattu Kaupunkistrategiassa, jonka mukaisesti tasavertaisten mahdollisuuksien luomiseksi kaupunki varmistaa, että sen tiloja on helppoa ja turvallista käyttää koulutus-, kansalais- ja kulttuuritoimintaan. Julkisten alueiden ja tyhjiä tilojen tilapäistä käyttöä kulttuuri- ja kansalaistoimintaan helpotetaan. Kaupunkistrategian mukaisesti Helsinki tukee asukkaiden ja yhteisöjen alueellista oma-aloitteellisuutta ja yhteistoimintaa.

Kaupungin tilojen asukaskäytön pohjana olevat arvot ovat asukaslähtöisyys, ekologisuus, oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus, taloudellisuus, turvallisuus, osallisuus ja osallistuminen sekä yrittäjämystisyys. Kaupungin omistamien tilojen asukaskäytön tulee olla edellä mainittujen arvojen mukaista ja tilojen käyttöä edistetään edellä mainittujen arvojen pohjalta selkeästi, avoimesti ja niin laajasti kuin se on mahdollista.

Kaupungin tiloja käytetään ensisijaisesti siihen käyttötarkoitukseen, johon tilat on alun perin tarkoitettu. Olemassa oleva käyttötarkoitus on aina etusijalla, kun tilojen käyttöä tai käyttäjiä priorisoidaan. Tilojen käyttötarkoitukset on määritelty kaavamääräyksiin sekä rakennusluvuissa. Kaupungin tilojen asukaskäyttö ei voi olla ristiriidassa näiden ehtojen kanssa.

Eri toimialoilla on erilainen mahdollisuus tarjota tilojaan asukaskäyttöön, johtuen tilojen erilaisista käyttötarkoituksista. Paras näkemys tilo-

jen soveltuvuudesta asukaskäyttöön on tilojen käyttäjillä, jolloin tilojen tarjoamisesta asukaskäyttöön voi vastata vain tiloissa tapahtuvasta toiminnasta vastaavat toimialalautakunnat. Tilojen asukaskäytön edistämiseksi on työryhmän ehdotuksen mukaisesti tarkoituksenmukaista asettaa kaupunkitasoinen ohjausryhmä, jonka tehtävänä on käytön lisääntymisen, sähköisen palvelun kehittämisen, tilojen varustamisen ja viestinnän koordinoiminen.

Kaupungin tilojen asukaskäytön lähtökohtana tulee olla, että käyttäjät vastaavat tilojen valvonnasta ja siivouksesta sekä mahdollisista käytön aikana toimitiloihin tai niiden varusteisiin syntyvistä vahingoista. Taavoitteena tulee olla omavalvonnan lisääminen ja tilojen asukaskäytön huomioon ottaminen tilojen siivouksen suunnittelussa, jotta mahdolliset syntyvät lisäkustannukset ja siten tilojen käytöstä perittävät maksut pystytään minimoimaan.

Kaupungin tilojen käyttö tulee aina perustua sopimukseen. Tilojen varaaminen sekä käyttöön liittyvien varausvahvistusten ja sopimusten tekeminen keskitetään tarkoitusta varten kehitettyyn varaamo.hel.fi -palveluun. Henkilöille, joiden asiointivalmiudet ovat huonot tai heikentyneet, tulee toimialojen järjestää mahdollisuus muutamassa toimipisteessä eri puolilla kaupunkia tilojen varaamiseen ja sopimusten tekemiseen niin, että heitä avustetaan käyttämään sähköistä järjestelmää.

Työryhmän ehdotus tilojen asukaskäytön laajentamisen vaatimien luku- ja muiden tilamuutosten vuokra vaikutuksettomasta investointiohjelmaan sisällytettävästä koontihankkeesta tullaan ratkaisemaan kiinteistöstrategian valmistelun yhteydessä.

Toimialalautakunnilta saatujen lausuntojen mukaan toimialoilla on erilaiset mahdollisuudet tarjota käyttämiään tiloja asukaskäyttöön. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on yli 700 toimipistettä, joiden pinta-ala on yli miljoona neliometriä. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan antaman lausunnon mukaan lähtökohtana on saada kaikki soveltuvat kasvatuksen ja koulutuksen tilat asukastoiminnan varausjärjestelmään ja tehokkaampaan asukaskäyttöön. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunnon mukaan kulttuuri- ja nuorisopalvelukokonaisuuksissa tiloja on yhteensä noin 107 000 m², joista lausunnon mukaan arviolta yli 85 % on yleisökäytössä. Näiden lisäksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla on liikunnan tiloja yhteensä noin 180 000 m², joiden tarjoaminen asukkailla ja urheiluseuroille on osa kaupungin tarjoamia liikuntapalveluita. Sosiaali- ja terveystoimialan asukaskäyttöön soveltuvat tilat ovat asukastalot (10 kpl), monipuoliset palvelukeskukset ja palvelukeskukset (17 kpl) sekä matalan kynnyksen päivätoimintapaikat (2 kpl). Kaupunkiympäristön toimialalla asukaskäyttöön soveltuvia tiloja on lausunnon mukaan vain muutamia.

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki PL 1
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

20.08.2018

Asia/13

Lausunnoissa tuodaan esiin, että tilojen lisääntynyt käyttö tulee aiheuttamaan lisäkustannuksia tilojen siivouksesta ja ylläpidosta, kalusteiden ja laitteiden kulumisesta, korjauksista, huolloista, uusimisesta ja selvittämättömistä rikkoutumisista, kulunvalvonnan ja tarvittavien varastotilojen rakentamisen investoinneista, sähkön- ja veden kulutuksesta, kulunvalvonnan hälytyksistä, vahtimestarien lisätehtävistä sekä turvallisuuspalveluista. Asukaskäytön periaatteiden mukaisesti lähtökohtana tulee olla, että käyttäjät vastaavat tilojen valvonnasta ja siivouksesta, jolloin esitettyjen lisäkustannusten ei katsota olevan merkittäviä.

Esittelijä

vs. kansliapäällikkö
Tuula Saxholm

Lisätiedot

Titta Reunanen, alueosallisuuden päällikkö, puhelin: 310 23437
titta.reunanen(a)hel.fi
Ville Vastamäki, kehittämisinsinööri, puhelin: 310 25902
ville.vastamaki(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteet 20.8.2018
- 2 Loppuraportti Kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteet kasvatuksen ja koulutuksen sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialoilla

Muutoksenhaku

- A Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus
- B Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala
Kaupunkiympäristön toimiala
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Sosiaali- ja terveystoimen toimiala
Kaupunginkanslia
Tytär yhteisöt ja säätiöt

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 06.08.2018 § 478

HEL 2018-001310 T 10 01 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle 20.8.2018 saakka.

Käsittely

06.08.2018 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle 20.8.2018 saakka puheenjohtajan ehdotuksesta.

25.06.2018 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Titta Reunanen, alueosallisuuden päällikkö, puhelin: 310 23437
titta.reunanen(a)hel.fi
Ville Vastamäki, kehittämissinööri, puhelin: 310 25902
ville.vastamaki(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 17.04.2018 § 198

HEL 2018-001310 T 10 01 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaupunginjohtajan 19.4.2017 nimittämän kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteita valmistelleen työryhmän loppuraportti vastaa tarpeeseen avata kaupungin tiloja asukaskäyttöön, jäsentää tilojen asukaskäytön kehittämistä ja roolittaa tilojen avaamiseen liittyviä vastuita. Työryhmän toimeksianto on toimeksiannossa rajattu kasvatuksen ja koulutuksen sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialojen tiloihin.

Kaupunkiympäristön toimialan näkökulmasta tilojen avaaminen asukkaiden omatoimikäyttöön edellyttää panostusta sähköiseen lukitukseen, kulunvalvontaan ja käytettävien tilojen kulkureittien osastointiin turvallisuuden näkökulmasta. Omatoimikäyttö tarkoittaa sitä, että ovien avaamiseen, sulkemiseen ja valvontaan ei tarvita iltavahtimestareita vaan tiloihin päästään sisälle sähköistä tilojen varaamista ja lukitusta hyödyntäen. Iltavahtimestareiden käyttö nostaa iltakäytön kustannuksia merkittävästi.

Verrokkimuutosprosessi asukaskäytön edistämiseksi on koulujen liikuntatilojen siirto liikuntatoimen vuokrattaviksi siltä osin kuin koulut eivät niitä itse käytä. Liikuntatilojen muutoksen ensimmäisessä aallossa

1.1.2018 alkaen noin 80 tilaa avattiin omatoimikäyttöön. Muutoksen yhteydessä hankittiin tai ohjelmointiin uudelleen 2000 avainta ja muutettiin 15 000 lukon toimintaa. Kustannukset omatoimikäytön mahdollistamisesta olivat noin 1,5 milj. euroa.

Tilojen sähköisen lukituksen, varaamisen, kulunvalvonnan sekä ilmanvaihdon ja valaistusjärjestelmien automatisointi reagoimaan tilojen kulloistakin käyttöä varten edellyttää panostusta anturitekniikkaan ja taloautomaatioon sekä näiden osaamisalueiden henkilöresursseihin. Uusien sähköisten varaamisjärjestelmien avulla on mahdollista seurata tilojen käyttöastetta sekä siten myös vähentää uusien tilojen tarvetta.

Tilojen asukaskäyttöä voidaan parhaiten toteuttaa uudisrakennusten yhteydessä ottamalla asukkaiden omatoimikäytön tiloille asettamat vaatimukset huomioon suunnittelussa. Huomioitavia asioita ovat tilojen lukitusjärjestelmät, kulunvalvonta, rikosilmoitinjärjestelmät, kulkureittien suunnittelu ulko-ovelta käytettävään tilaan ja rakennusten muiden tilojen käytön estäminen. Lisäksi tämä tulee ottaa huomioon tilojen ilmanvaihdon suunnittelussa.

Myös peruskorjauksissa edistetään omatoimikäyttöä huomioimalla asukaskäytön vaatimukset suunnittelutavoitteissa vanhojen tilojen pohjaratkaisujen asettamien rajoitusten puitteissa.

Lisääntyvä asukaskäyttö kasvattaa energia- ja ylläpitokustannuksia. Siksi on myös tarpeen kehittää tilankäytön tehokkuuden ja energiatehokkuuden laskentatapoja sekä asukaskäyttöön kannustavia malleja, joilla tilojen pääkäyttäjää palkitaan lisääntyvästä asukaskäytöstä.

Kaupunkiympäristön toimialan käytössä ei varsinaisesti ole kuin muutama asukaskäyttöön sopiva tila. Uuteen vuonna 2020 valmistuvaan kaupunkiympäristötaloon on suunniteltu kokous- ja työpajatiloja, joita asukkaat voivat varata käyttöönsä sähköisesti.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Hannu Kurki, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36285
hannu.kurki(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 27.03.2018 § 56

HEL 2018-001310 T 10 01 03

Lausunto

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki PL 1
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaupunginjohtajan 19.4.2017 käynnistämän kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteita valmistelewan työryhmän loppuraportti käsittelee ansiokkaasti kaupunkistrategian esille nostamaa tarvetta helpottaa, yhtenäistää ja lisätä tilojen asukaskäyttöä sekä huomioi sen haasteet ja esittää mallin tarvittavista toimenpiteistä sen toteuttamiseksi.

Loppuraportin toimeksianto rajaa sosiaali- ja terveystoimialan toimitilat, varhaiskasvatuksen tilat sekä liikunnan alueet ja tilat tarkastelun ulkopuolelle. Raportin mukaisesti kasvatuksen ja koulutuksen lautakunta pitää myös tärkeänä, että nämäkin resurssit kartoitetaan ja sisällytetään jatkotarkasteluun nopeasti mahdollisimman laajan tilatarjonnan saavuttamiseksi. Osa varhaiskasvatuksen tiloista on ollut jo nyt varattavissa asukaskäyttöön.

Lautakunta pitää tärkeänä raportissa esitettyjä toimenpiteitä, jotka lisäävät julkisten tilojen käyttöä, selkeyttävät ja tasapuolistavat niiden varaamista ja samalla edistävät osallisuuden ja osallistumisen toteutumista Helsingissä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa kuitenkin, että lisääntyvään käyttöön liittyy myös toimialalle kustannuksia ja riskejä, jotka eivät saisi hankaloittaa perustoimintaa eivätkä aiheuttaisi yksittäiselle toimipisteelle ylimääräisiä, perustoimintaa rasittavia menoja. Jatkotyöskentelyssä tulee entisestään selkiyttää vastuita ja asukaskäytöstä toimipisteille aiheutuvien kulujen kohdentamista takaisin toimipisteille. Asukaskäyttöä tulee kehittää itsenäiseksi niin, ettei sen toiminta tukeudu toimipisteen henkilökuntaan.

Puutteena ja hidasteena asukaskäytön sujuvuuteen ja lisäämiseen toimialalautakunta näkee tällä hetkellä koko kaupungin yhteisen sähköisen varausjärjestelmän ja sähköisen tunnistautumisen puuttumisen. Yhteinen varausjärjestelmä, siihen linkittyvä kulunvalvonta ja osastoidut toimitilat ovat avainasemassa kaupungin tilojen asukaskäyttöä kehitettäessä. Myös nämä seikat ovat tunnistettu ja aikataulutettu työryhmän ehdotuksissa.

Asukaskäytön investointi- ja käyttötalousvaikutukset

Arvioitaessa laajenevan asukaskäytön investointi- ja käyttötalousvaikutuksia kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle, ovat vaikutukset merkittäviä johtuen toimialan suuresta kiinteistökannasta ja kiinteistöjen liikuntatilojen korkeasta asukaskäytön käyttöasteesta. Toimialalle kohdistuu siivouksesta ja ylläpidosta, kalusteiden ja laitteiden kulumisesta, korjauksista, huolloista, uusimisesta ja selvittämättömistä rikkoutumis-

ta, kulunvalvonnan ja tarvittavien varastotilojen rakentamisen investoinneista, sähkön- ja veden kulutuksesta, kulunvalvonnan hälytyksistä, vahtimestarien lisätehtävistä sekä turvallisuuspalveluista lisäkustannuksia, joita tulee seurata ja huomioida budjetoinnissa.

Uudisrakentamisessa ja perusparantamisessa tehtävillä asukaskäyttöä helpottavilla investoinneilla on toimialalle vuokra vaikutus.

Lautakunta kannattaa loppuraportissa esitettyä merkittävää tilojen maksuttoman käytön lisäämistä, jolla halutaan parantaa alueellista osallistumismahdollisuutta, yhteisöllisyyttä, viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta. Maksuttomuuden lisääminen on mahdollista huomioimalla niistä aiheutuvat kustannukset budjetoinnissa tai korottamalla maksullisten vuorojen hintoja. Kustannuksia voidaan säästää keskittämällä toimintoja ja lisäämällä omavalvontaa, jolloin valvonta- ja ylläpitokustannusten säästöillä voidaan kohtuullistaa asukkaille tarjottavien tilojen hintoja.

Asukaskäytön haittojen minimointi

Asukaskäyttö perustuu luottamuksen ja valvonnan tasapainoon. Toiminnan sujuvoittamiseksi tulee sitä kehittää asiakasystävällisemmäksi niin, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa tilojen pääkäytölle. Tämä tarkoittaa tilasuunnittelussa asukaskäytön huomioimista jokaisen rakennushankkeen suunnittelun alkaessa. Asukaskäyttötilojen erottaminen kulunvalvonnalla muista tiloista, sähköisen varausjärjestelmän ja –lukituksen yhteensovittamisella, varustamalla tilat riittäväillä asukaskäytön varastoilla sekä selkeillä ohjeilla ja sopimuksilla sujuvoitetaan toimintaa ja vähennetään mahdollisia haittoja.

Asukaskäytön mahdollisuudet ja määrät

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala järjestää suomen- ja ruotsinkielisiä palveluja leikkipuistoissa, päiväkodeissa, ryhmäperhepäiväkodeissa, perusopetuksen kouluissa, lukioissa, ammattiopistoissa ja työväenopistoissa; yhteensä yli 700:ssa toimipisteessä. Tilojen yhteenlaskettu vuokrapinta-ala ylittää miljoona neliometriä.

Arkisin klo 17-22, viikonloppuisin sekä loma-aikoina koulujen ja oppilaitosten liikuntatilat ovat olleet kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalvelujen hallinnassa ja varausjärjestelmässä 1.7.2017 alkaen. Puolet liikuntasaleista (69) on tammikuussa 2018 siirtynyt asukaskäytön omavalvontaan. Toimialalautakunta pitää mahdollisena tarvittaessa laajentaa käyttöaikaa iltaisin. Muiden kuin liikuntatilojen käyttöä kouluissa on aktiivisesti tarjottu mm. taiteen perusopetuksen toimijoille. Lähtökohtana on saada kaikki soveltuvat kasvatuksen ja koulutuksen tilat asukas-toiminnan varausjärjestelmään ja tehokkaampaan asukaskäyttöön.

20.08.2018

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Mauno Kemppi, tilapalvelupäällikkö, puhelin: 310 86860
mauno.kemppi(a)hel.fi

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 13.03.2018 § 60

HEL 2018-001310 T 10 01 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää kaupungin tilojen avaamista asukaskäyttöön kaupunkistrategian mukaisena linjauksena, jolla vastaan kaupunkilaisten muuttuviin tarpeisiin. Se on strategiassa painotettua mahdollistamista ja myös osa alustataloutta. Ketteriä toimintatapoja painotetaan ja myös ehdotetaan. Periaatteiden lisäksi työryhmän raportissa on esitetty ansiokas toimeenpanosuunnitelma.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että jatkotyössä tarkennetaan myöhemmin tässä lausunnossa esitetyn mukaisesti, mitä kaikkia kaupungin tiloja asukaskäyttöön ollaan tarjoamassa. Kaupunki omistaa paitsi julkista, kaikille avointa tilaa myös työtilaa tai muita sellaisia alueita, joiden käytölle on ymmärrettäviä rajoitteita.

Lausuntopyynnössä pyydetään (kysymys 1) lautakuntaa arvioimaan kaupungin tilojen laajenevan asukaskäytön investointi- ja käyttötalousvaikutuksia sekä sopivaa menettelyä asukaskäytön taloudellisten vaikutusten käsittelylle.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että on haaste lisätä tilojen maksutonta asukaskäyttöä ja samanaikaisesti nostaa toimialan tulotasoja. Osa tiloista on jo nyt vuokrattavia ja ne ovat tärkeitä tulonmuodotukselle. Ehdotuksen selkeiden ja kannatettavien maksullinen/maksuton käyttö -periaatteiden avulla haastetta voidaan kuitenkin ratkaista erottelemalla käyttötilanteita käyttötarkoituksen ja toimijan perusteella. Työryhmän mainitseman ja toimialan käyttämän Varaamo-palvelun parametrit voidaan säätää siten, että käytön maksullisuus/maksuttomuus selviää pääsääntöisesti palvelutapahtuman edetessä.

Esitetyt periaatteet eivät kuitenkaan kata kaikkia maksullisuus/maksuttomuus -jaon synnyttämiä tilanteita. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan näkemyksen mukaan mahdollisissa ristiriitatilanteissa toimialan omia periaatteita palvelevan asukaskäytön tulisi olla ensi sijalla verrattuna

esim. kaupalliseen tai muuhun maksulliseen toimintaan. Myös käyttövuorojen jaossa tulisi priorisoida asukkaita ja yleishyödyllisiä yhteisöjä jos vaihtoehtoisena varaajana olisi yritys.

Työryhmä ehdottaa, että tilojen käyttö uskonnolliseen toimintaan tai uskonnon opetukseen on maksullista lukuun ottamatta tilaisuuksia, joissa on avoimeen kutsuun pohjautuen edustettuna useampia uskonnollisia vakaumuksia. Ehdotuksen mukaan myös muu kuin nuorison yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen liittyvä poliittinen toiminta kuuluu maksullisen käytön piiriin, jollei kyseessä ole tilaisuus, johon on kutsuttu useampia poliittisia puolueita tai katsantokantoja.

Työryhmän esittämä maksullisuus rajoittaa käytännössä tällaisten tilaisuuksien järjestämistä. Rajoittaminen on sinänsä perusteltua, koska kaikille avoimissa tiloissa muut käyttäjät voivat kokea yhden uskonnollisen tai poliittisen toimijan järjestämän tilaisuuden häiritseväksi. Erityisesti kirjastojen käyttäjät pitävät kirjastotilan neutraaliutta erittäin tärkeänä.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että poliittinen ja uskonnollinen toiminta ovat yleensä työryhmän laatimien periaatteiden alussa mainittua avoimeen osallistumiseen perustuvaa järjestö- tai kansalais-toimintaa. Niiden toiminta voi lisätä alueen osallistumismahdollisuuksia, yhteisöllisyyttä, viihtyisyyttä tai vetovoimaisuutta. Lautakunta esittää periaatteeseen tarkennusta, että yhden tai kahden toimijan järjestämät uskonnolliset tai poliittiset tilaisuudet ohjataan pääsääntöisesti muihin kuin kaikille avoimiin tiloihin tiloissa, joissa sellainen järjestely on mahdollista. Tällöin toiminta voi olla maksutonta. Näin menetellen kansalaisten harrastustoimintaa ja aktiviteetteja kohdellaan tasavertaisesti ilman että tilaisuuteen päätyy yleisöksi muitakin kuin sinne varta vasten saapuneita. Koska tilat ja tilaisuudet vaihtelevat, jää osa näistä tapauksista aina harkinnanvaraisiksi. Myös työryhmä tunnistaa harkinnanvaraisuuden periaatteissaan.

Linjaus tarkoittasi, että kaikille avoimissa tiloissa (kuten kirjastoissa) ei pääsääntöisesti järjestettäisi tilaisuuksia, joissa on kuultavana vain yksi tai kaksi uskonnollista tai poliittista näkökantaa.

Jatkotyössä pitää harkita, onko erillisen ohjeistuksen laatiminen vaalikampanjoinnin ajaksi tarpeellista.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää tärkeänä työryhmän esitystä, että uudisrakennusten ja remonttien hankesuunnitelmissa otetaan huomioon myös asukaskäyttö ja niihin sisällytetään arvio käyttökulujen kasvusta. Talousraamia tulee vastaavasti kasvattaa. Työryhmä arvioi aivan oikein että palveluissa ei motivoiduta edistämään asukaskäyttöä,

jos se aiheuttaa palveluille lisäkuluja ja –työtä mutta siihen ei saa lisäresursseja.

Käytön lisääntymisen aiheuttamia kustannuksia voidaan arvioida toteutuneiden remonttien ja uudisrakentamisten pohjalta. Toimialalla on tuoreita kokemuksia uusien tai remontoitujen tilojen vaikutuksesta käyttöön. Jos toiminnallisesti kiinnostavat tilat sijaitsevat helposti saavutettavissa paikoissa, voi käytön kasvu olla kymmeniä prosentteja tai enemmän. Uuden kaupunginmuseon avaaminen Aleksanterinkadulla lisäsi vuosittaista kävijämäärää yli 200 prosentilla ja vastaavasti ylläpito-kustannuksia kuten valvontaa, siivousta ja siihen liittyvien tarvikkeiden menekkiä viitisenkymmentä prosenttia. Samantyyppisiä joskin loivempia kokemuksia on Maunula-talosta sekä remontoituista Töölön ja Kallion kirjastoista. Toimialan seuraavan suuren hankkeen eli keskustakirjaston 28.1.2015 hyväksytyn hankesuunnitelman talousarviossa käytön aiheuttama kuluminen on otettu huomioon ja tulisi ottaa huomioon taloussuunnitelman 2019–21 valmistelussa.

Tilojen avoimuus ja asukaskäyttö tulee voida järjestää siten, että turvallisuusriskit minimoidaan.

Lisääntyvä käyttö työllistää myös henkilökuntaa erilaisina järjestelyinä, tarkistuksina ja käyttäjien tukemisena. Järjestelmät kuten Varaamo vähentävät rutiinistyötä, samoin toiminnoiltaan tarpeeksi monipuoliset sähkölukot etenkin jos ne on yhdistetty Varaamo-järjestelmään. Nykyisissä tiloissa tarvitaan runsaasti tekniikkainvestointeja jotta lisääntyvästä tilojen käytöstä ei tule henkilökunnalle rasite. Nämä ratkaisut edistävät ja takaavat yleensä myös turvallisuutta, tai niihin voidaan yhdistää turvallisuutta lisääviä toimintoja. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta kannattaa työryhmän esitystä talousarvion investointiosaan tehtävästä vuokravaihtokusettomasta koontihankkeesta, jolla tuotetaan tilojen asukaskäyttöä mahdollistavia teknisiä ratkaisuja.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää työryhmän esityksen huomioita varaamisen oikeudellisista elementeistä osuvina. Varaajalle tulee varaamisprosessin osana syntyä selvä kuva tilankäytön vastuista ja velvoitteista.

Lausuntopyynnössä pyydetään arviota asukaskäytön kannalta relevantteista tiloista (kysymys 3). Kulttuuri- ja nuorisopalvelukokonaisuuksissa neliöitä on yhteensä 107 450 m². Esim. kirjastotiloja kaupungilla on yhteensä 36 875 m² ja nuorisotiloja 29 200 m². Arviolta 85-95% tiloista on yleisökäytössä. Näiden lisäksi työryhmän työn ulkopuolisia liikunnan tiloja on 180 992 m².

Toimialan eri palvelukokonaisuuksien ja palvelujen tilat ovat hyvinkin erilaisia asukaskäyttöön avaamisen kannalta (kysymys 2). Perustoimin-

nan luonteen lisäksi vaikuttaa mm. se, ovatko tilat omia vai vuokralla, aukioloaikojen pituus, sijainti kaupungissa ja onko tarjolla eristettäviä tiloja, mitä asukaskäyttö usein tarvitsee. Tarkemmat ehdot tulee määrittellä tilatyypikohtaisesti, melko usein myös tilakohtaisesti. Lausuntopyyntöissä tarkoitetut toimialan asukaskäyttöön sopivat tilat on rakennettu kirjastoiksi, kulttuurikeskuksiksi, nuorisotiloiksi tai museoiksi.

Kirjastoissa monipuolinen asukaskäyttö on vakiintunutta. Niiden koko toiminta on rakennettu laajan avoimuuden pohjalle. Vuosittaisia kävijöitä Helsingin kirjastoissa on n. 6,3 miljoonaa. Kokoontumis- ja tapahtumatilojen lisäksi kirjastot tarjoavat mm. näyttelytilaa erilaisille harrastajille, keräilijöille ja muille ei-ammattimaisille taiteen ja kulttuurin toimijoille. Myös uusi kirjastolaki (1942/2016) velvoittaa yleisiä kirjastoja tarjoamaan tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoi-
mintaan. Kansallisesti vertailtuna kirjastotilaa on Helsingissä vähän: 58,70 m² asukasta kohden, kun Suomen keskiarvo on 91,43 m² (2016). Keskustakirjasto Oodin valmistuminen nostaa Helsingin keskiarvon noin 76 m²:in asukasta kohden. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kaupunkimme kirjastoissa on poikkeuksellisen pienet mahdollisuudet tarjota tilaa rajattuun käyttöön mikäli asukaskäyttötarve sellaista edellyttää.

Kirjastojen nykyinen hyvä turvallisuustilanne perustuu kirjastonkäytön pitkään perinteeseen Suomessa sekä käyttäjien keskinäiseen sosiaaliseen kontrolliin. Tilanne ei välttämättä ole pysyvä. Uusi kirjastolaki antaa kirjastoille mahdollisuuksia rajata häiriöitä. Joulukuussa 2018 avattavaan keskustakirjasto Oodiin suunnitellaan sen keskeisen sijainnin takia tavanomaista perusteellisempia turvatoimia. Oodin odotetaan nostavan kävijämäärää 1–1,5 miljoonalla vuodessa (nettolisäys).

Kulttuurikeskuksia on yhteensä seitsemän. Neljä niistä on alueellisia ja kaksi on tarkoitettu erityisryhmille. Monitoimijaiset alueelliset kulttuurikeskukset on rakennettu ensi sijassa tarjoamaan laadukkaita sisältöjä eri puolilla kaupunkia, jotta kaikki taide ja kulttuuri ei keskittyisi keskustaan. Kulttuurikeskuksissa on avarat aulatilat, esitystiloja, näyttelytiloja sekä kokous- ja/tai luokkatiloja. Samoissa rakennuksissa toimivat yleensä myös kirjasto, nuorisotila ja työväenopisto. Juuri valmistuvassa työryhmäselvityksessä suositellaan kulttuurikeskuksille jatkossakin niiden alkuperäistä, laadukkaisiin sisältöihin perustuvaa toimintamallia, joka on tutkitusti vaikuttavaa ja menestyksekkästä. Ne toteuttavat osaltaan erinomaisesti kaupunkistrategian elävien kaupunginosien ja tapahtumakaupungin tavoitetta. Tämä valinta ei sulje pois asukastoimintaa mutta vaikuttaa sen reunaehtoihin kuten esitystilojen käytön priorisointiin. Seitsemäs kulttuurikeskus eli Savoy-teatteri on erikoistapaus: se toimii pitkälti kaupallisin periaattein ja sen tilat täyttyvät sekä ulkopuolisten että sen omista maksullisista tuotannoista.

Maunula-talo on suurelta osin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan käytössä, vaikka sen isäntäorganisaatio on työväenopisto ja se kuuluu siten kasvatuksen ja koulutuksen toimialaan. Se vertautuu lähinnä kulttuurikeskuksiin, mutta poikkeaa niistä perusajatukseltaan: Maunula-talo on rakentamisvaiheesta alkaen suunniteltu asukkaiden kanssa, joten se kuvaa tämän hetken asukaskäytön toiminnallisia tarpeita. Mm. kirjasto rakennettiin niin että sitä voi käyttää talon kaikkina aukioloaikoina vaikka henkilökuntaa ei olisi paikalla. Asukkaat ovat mukana talon hallinnossa ja tuottavat merkittävän osan esitystoiminnasta ja näyttelyistä.

Nuorisotilat ovat avoimia kuten kirjastotkin ja nuorisotilojen asukaskäyttö on laajaa. Tilojen maksuton käyttö on ollut jo pitkään laajaa ja tilojen lukitusta on viime vuosina uudistettu niin, että se palvelisi paremmin tilojen omaehtoista käyttöä. Tätä työtä sekä tilojen varauskäytäntöjen kehittämistä tulee jatkaa. Nuorisolain (1285/2016) yhtenä keskeisenä tavoitteena on edistää omaehtoista nuorisotoimintaa. Ts. toimintatilan tarjoaminen kansalaistoimijoille ja vapaille nuorten ryhmille kuuluu nuorisopalveluiden perustehtävään. Nuorisotilat on kalustettu ja varustettu ajatellen ensi sijassa nuoria kävijöitä. Osa tiloista on tarkoitettu erityiskäyttöön, mikä osin rajaa niiden yleistä kiinnostavuutta – hyvällä tilasuunnittelulla voidaan jatkossa parantaa tilojen monikäyttöisyyttä. Nuorisotilojen verkko kaupungissa on kattava ja pitää sisällään reilut 50 erilaista tilaa joka puolella kaupunkia. Osa tiloista on erittäin hyvällä käytöllä aamusta iltaan, mutta osan käytön tehokkuutta pystytään parantamaan. Useimmista muista kaupungin tiloista poiketen nuorisotilat ovat nuorisotyön omassa käytössä erityisesti iltaisin, joten niiden asukaskäyttöä voidaan lisätä erityisesti päiväsaikaan.

Museoiden asukaskäytölle on olennaisesti enemmän rajoituksia kuin edellä kuvatuissa tilatyypeissä. Sekä kulttuurihistorialliset että taidekoelmat ovat arvokkaita, usein hauraita ja särkyviä. Kalleimpien taide näyttelyjen valtioneuvostokausilla ja esinelainoilla muista museoista on vaikiintuneet ehdot valvonnan järjestämisestä ja muusta turvallisuuden takaamisesta. Mahdollinen asukaskäyttö onkin suunniteltava näyttelyiden ja teosten turvallisuuden ehdoilla. Kyseeseen voivat tulla lähinnä kokoelmista ja näyttelyistä eristettävät kokous- ja aulatilat.

Toimialan tilojen varaaminen keskitetään Varaamo-verkkopalveluun. Siellä käytön erilaiset tilakohtaiset ehdot ja rajaukset voidaan toteuttaa niin että kunkin tilan asukaskäyttö on tarkoituksenmukaista. Käyttäjä etenee palvelussa kertomalla omista tarpeistaan, ja Varaamo tarjoaa vain tiloja, joiden käyttöoikeuksiin annetut tiedot sopivat.

Jotkut toimialan käyttämät tilat eivät sovi asukaskäyttöön käytännössä lainkaan. Kaupunginorkesteri on Musiikkitalossa vuokralaisena. Vuokrasopimuksen ehdot rajaavat asukaskäytön käytännössä ulos, koska

toimistoaan lukuun ottamatta orkesteri vuokraa tiloja käyttöönsä vain tarvitessaan niitä.

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Tommi Laitio

Lisätiedot

Tuula Haavisto, kulttuurijohtaja, puhelin: 310 85500
tuula.haavisto(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 13.03.2018 § 74

HEL 2018-001310 T 10 01 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteita käsittelevässä loppuraportissa esitetyistä ehdotuksista sekä kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston 8.2.2018 esittämistä kaupungin tilojen asukaskäyttöön liittyvistä kysymyksistä:

”Kaupunginjohtajan 19.4.2017 asettaman työryhmän tehtäväksiannon ulkopuolelle rajattiin sosiaali- ja terveystoimialan toimitilat ja kohteet.

Osa sosiaali- ja terveystoimialan hallinnoimia tiloja voivat kuntalaiset ja kolmannen sektorin järjestöt ja yhdistykset varata maksuttomasti tai vuokrata pientä maksua vastaan. Tällaisia varattavia tai vuokrattavia tiloja ovat mm. asukastalot ja lähiöasemat, monipuolisten palvelukeskusten ja palvelukeskusten juhlasalit, auditoriot, luentosalit tai ryhmätilat ja matalan kynnyksen päivätoimintapaikat kuten Sympvikset. Sairaaloiden, terveysasemien, virastotalojen tai palvelukeskusten (esim. Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus) kokous- tai muut tilat eivät pääsääntöisesti ole sosiaali- ja terveystoimialan ulkopuolisten toimijoiden tai yksityishenkilöiden varattavissa tai vuokrattavissa. Eri järjestöjen toiminta Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksessa ja Itäkadun perhekeskuksessa perustuu suulliseen yhteistyösopimukseen ja kumppanuuteen. Järjestöt toimivat tiloissa niiden aukioloaikoina, eikä niiden käytöstä näissä tapauksissa peritä vuokraa.

Toimialan tila- ja tapauskohtainen harkinta tilojen vuokrauksen maksuttomuudesta tai maksullisuudesta perustuu vuoden 2015 ohjeeseen (sosiaali- ja terveystoimiala, PYSY110 8.1.2015). Tila- ja tapauskohtaista harkintaa tehdään niissä toimipisteissä, missä kuntalaisilla, järjestötoimijoilla tai muilla ulkopuolisilla toimijoilla on mahdollisuus varata tai vuokrata tiloja tilapäiseen käyttöön. Tilojen luovuttamisesta tilapäiseen ulkopuoliseen käyttöön ja käyttömaksujen perimisen tai perimättä jättä-

misen osalta päättää kunkin yksikön esimies oman esimiehensä suostumuksella siten kun pisyohjeessa on määritelty.

Asukastalojen tilojen liittäminen Varaamo-palveluun on mahdollista. Muita sosiaali- ja terveystoimialan toimitiloja ei kannata keskittää Varaamo-palveluun, koska sosiaali- ja terveystoimialan tiloissa tehdään pääasiassa potilas- ja asiakastyötä tai ne ovat erityisasumisen kohteita kuten palvelutalot, ryhmäkodit, lastenkodit ja tukikodit, joiden tilat edellyttävät erityisiä turvallisuus- ja vahtimestaripalveluita, salassapitovelvollisuuksien noudattamista sekä asettaa kulunvalvonnalle ja lukitukselle erityisvaatimuksia. Maakunta- ja sote -uudistuksen toteutuessa vuonna 2020 sosiaali- ja terveystoimialan järjestäminen ja tuottaminen siirtyvät maakunnan vastuulle, ja maakunta vuokraa tilat.

Toimitilojen ulkopuolisesta käytöstä koituu toimialalle kustannuksia mm. siivouksesta ja ylläpidosta, turvallisuus ja vahtimestaripalveluista tai toimipisteen itse järjestämän valvonnan palkkakustannuksista, irtaimiston ja kalusteiden kulumisesta tai rikkoutumisesta sekä esitysteknisten järjestelmien huolloista tai uusimisesta. Kulunvalvonnan osalta voi aiheutua hälytyskustannuksia tai avaimia tai lukituksia voidaan joutua uusimaan.

Nyt kustannukset kohdentuvat varaus- tai vuokraustoimintaa harjoittavalle toimipisteelle. Talousarviossa voisi olla kaupunkitasoinen talousarviotili, jonne budjetoitaisiin yllä mainittuja käytöstä johtuneita kustannuksia varten rahaa keskitetysti, jonne kustannuksia voitaisiin kohdentaa eikä ne jäisi toimialan yksittäisen toimipisteen kustannuksiksi. Tämä voisi edistää tilojen tilapäistä käyttöä.

Edellä olevissa kappaleissa on viitattu niihin toimipisteisiin, joissa tilojen tilapäinen käyttö on mahdollista tällä hetkellä eli asukastalot (10 kpl), monipuoliset palvelukeskukset ja palvelukeskukset (17 kpl) ja matalan kynnyksen päivätoimintapaikat (2 kpl).”

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Kati Hynninen, toimitila-asiantuntija, puhelin: 310 46701
kati.hynninen(a)hel.fi